
Hjuringen

BUDSTIKKE FOR

Norsk Lur- og Bukkehornlag

INTERESSEORGANISASJON FOR UTØVERE, TILVIKERE OG SYMPATISØRER

www.lurogbukkehorn.org

NUMMER 1

JUBILEUMSÅRGANG 10

MAI 2005

Mye historisk stoff i HJURINGEN denne gang

(Illustrasjon: Nils Werenskjold)

Hvordan jeg ble fagott-eier, eller Duduken har skylda

Jeg har i mange år vært fascinert av et armensk/georgisk dobbeltrørbladinstrument; DUDUK. Djivan Gasparian fra Armenia er en verdenskjent utøver på dette instrumentet med mange plateutgivelser bak seg.

Duduken består av et trerør med 9 fingerhull og et ca. 10 cm langt og 3 cm bredt dobbelt rørblad. Instrumentet har en mjuk og behagelig tone.

Gjennom salget av en østerdalsklarinet, kom jeg i kontakt med Johnny G. Pedersen (medlem nr. 117 i NLB) som kunne skaffe meg en duduk. Med duduken vel i hus tentes lystene i meg; kan jeg lage et "norsk" dobbeltrørblad-instrument?

I "Det gjallar og det læt" av Reidar Sævåg, side 46-47 står det:

"Borklur

Lurar av bork har vore kjende over mest heile landet og har fleire stader halde seg levande til denne dag. Årsaka er vel at dei i så stor mon har vore ei leike for born, enda om det kravdest mykje større kunne å lage desse lurane enn kvannlurane. Orebork var mest brukt, særleg gråor, ser det ut til, og luren kallast då jamnleg orelur. Men rogn, selje og bjørk er òg

nemnde, jamvel einer og gran ein hende gong.

Borken vart skoren i spiral ...."

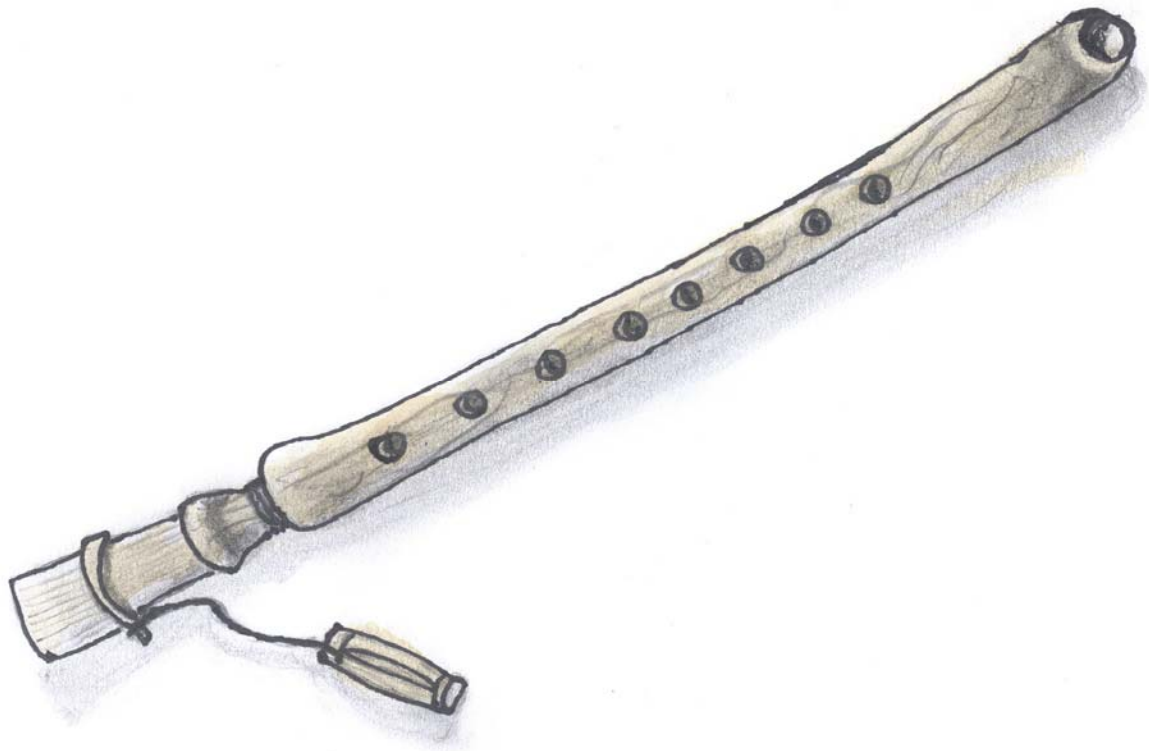
Her følger en detaljert beskrivelse på hvordan borkluren med "trompetmunnstykke" lages. På side 49 avsluttes kapitelet om borkluren :

"I visse område av landet og ofte jamsides med denne trompet-utgåva har folk utstyrt borkluren med eit munnstykke av klarinett- eller obotypen. Det skal vi kome attende til."

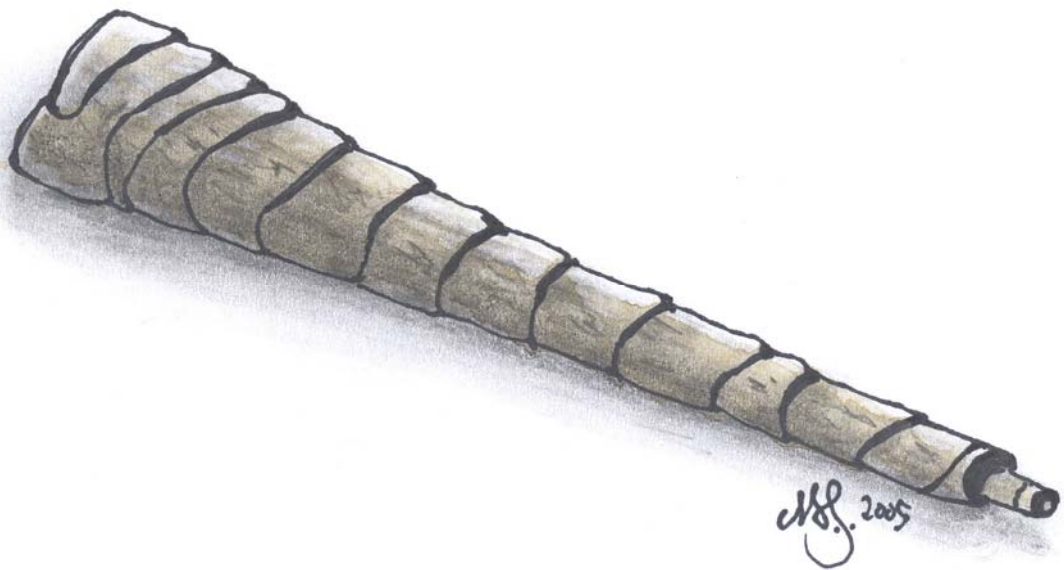
På side 71 "kjem vi attende til":

"Borklur med "rørblad"-munnstykke

Det er med borkluren som med hornet: Trompet-teknikken har vore vanlegaste blåsemåten. Men det har vore vanskelegare å kartleggje sjølvve blåseteknikken på borkluren då mange av heimelsmennene ikkje har nemnt eller visst noko om dette. Og gamle lurar av bork finst sjølvvsagt ikkje. Så mykje veit vi likevel at både klarinett- og oboprinsippet har vore brukte. Frå tre bygder blir det nemnt direkte at dei sette ei halmpipe i blåseopninga .....

DUDUK - illustrasjon M. Storbækken

BARKLUR - illustrasjon M. Storbækken

Lengre ned på sida kommer det mest interessante:

”Den andre måten, med ei lita borkhylse som munnstykke, flatklemd og tunna ut i eine enden, er betre dokumentert i vårt materiale .....

Rogn var truleg beste materialet til slike borkmunnstykke, seigare enn selje. Hylsa trong ikkje vere meir enn 3-5 cm lang. Ein klemde ho førts litt saman i eine enden, men ikkje så mykje at ho sprakk. Så ringa ein varsamt rundt med kniven 7-8 mm frå enden. Då spratt den ytre dekkborken av. Så stakk ein hylsa i munnen, så langt inn at heile den avskrelte enden låg fritt innanfor lippene, og bles. Tonen varierte med dimensjonane, di større ”fissert”, di sterkare tone, inntil ei viss grense. (Aust-Agder).

Ein laga gjerne eit lite utval av slike munnstykke og valde så det kraftigaste til å sette i luren. ”I luren sette me fast ei pipa av ein seljeteining med tjukn pålag som ein blyant. Så bles me så det svara i nutane. Lydane vart fine eller grove etter tjukkn på pipene Me nytta slike lurar ved ”bjølling” av kjærastefolk – om det var på ei tid sevja gjekk. Me fekk då lurlåten lik ei ku som rauta.” (Lindås, Hordaland)”

Snart går sevja, så dette må prøves! Sjøelve lurkroppen er ikke så interessant; hva med et bukkehorn eller liten trelur med fingerhull og dobbelt rørblad? Det sier seg sjøl at disse instrumentene må hete TRUTHORN og TRUTLUR (jfr. tungehorn og tungelur (østerdalsklarinet)).

Hvor kommer fagotten inn i bildet? Som et resultat av dobbeltrørblad-fantasiene begynte jeg å drømme om fagotter om natta. Kunne jeg få låt i en fagott? Det fikk jeg snart rede på da Johnny G. Pedersens bror, Rune, ville kjøpe en neverlur av meg (er dette et komplott fra brødrene Pedersens side?). Det viste seg at han kunne skaffe meg en Mahillon fagott fra 1890-tallet til en rimelig pris; kroner 9 000,-. Mange penger for å finne ut om jeg kunne få låt i en fagott, men ”pytt sjit”.

Så nå får jeg låt i både duk og fagott, og snart vil TRUTLUREN ljome over Tolje-bygda.

God vår!

**Tolga den 15. mai 2005
Magnar Storbækken (medl. 78)
(no snø det!)**

